

Vlaams
Parlement

ingediend op **53** (2017-2018) – Nr. 3
14 januari 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Tine Soens en Joris Poschet

over het jaarlijks verslag van de Vlaamse Regering
aan het Vlaams Parlement
over de verstrekte en geweigerde vergunningen
voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik
of voor ordehandhaving dienstig materieel
en daaraan verbonden technologie

2017

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

53 (2017-2018) – Nr. 1: Verslag wapenhandel

– Nr. 2: Advies van het Vlaams Vredesinstituut

INHOUD

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	6
2.1. Tine Soens	6
2.2. Joris Poschet	8
2.3. Wouter Vanbesien	9
2.4. Jan Van Esbroeck	9
3. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	10
4. Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister-president	11
Gebruikte afkortingen	13
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed besprak op 11 december 2018 het verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, met betrekking tot de periode van 1 januari 2017 tot 31 december 2017. De bijlage met aanvullende schriftelijke antwoorden is opgenomen op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Minister-President *Geert Bourgeois* zegt dat dit veertiende jaarverslag traditioneel enkele beschrijvende hoofdstukken bevat. In hoofdstuk 1 wordt het juridische en administratieve kader geschetst, het tweede hoofdstuk geeft een stand van zaken in verband met de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet, in hoofdstuk 3 zijn cijfers te vinden over de wereldhandel en de EU, hoofdstuk 6 gaat over de parlementaire controle en hoofdstuk 7 over de outreachactiviteiten van de dienst Controle Strategische Goederen. Hij zal zich toespitsen op hoofdstuk 4 en meer specifiek punt 4.2, met een overzicht van het jaar 2017, en op hoofdstuk 5, waarin toelichting wordt gegeven bij de cijfergegevens.

In verband met de cijfers over wapenhandel op wereldniveau, wordt in het verslag opgemerkt dat, hoewel er op het VN-niveau afspraken bestaan over de rapportering, heel wat landen hun gegevens inzake in- en uitvoer van wapens niet publiek maken.

Voor vergelijkend cijfermateriaal op wereldniveau wordt in de literatuur stevast verwezen naar de bevindingen van het SIPRI. In het laatst beschikbare verslag (van 2017, met cijfers tot 2016) wordt geconstateerd dat het volume van de internationale handel in grote wapensystemen tussen 2007 en 2011 en van 2012 tot 2016 met 8,4 procent steeg. De vijf grootste leveranciers in 2012-2016 – de VS, Rusland, China, Frankrijk en Duitsland – vertegenwoordigen 74 procent van het totale exportvolume, dat in 2016 op 91,3 miljard dollar werd geschat.

Zonder opnieuw een volledig overzicht te geven van de cijfers in het jaarverslag, zijn de belangrijkste vaststellingen met betrekking tot de cijfers voor de wapenhandel in 2017 in Vlaanderen:

- het aantal vergunningen voor uitvoer naar landen buiten de EU blijft dalen, van 57 in 2016 naar 48 in 2017;
- de waarde van deze vergunningen is significant gestegen, van 30 miljoen euro naar bijna 70 miljoen euro. Dit is te verklaren door 9 gelijkaardige vergunningen naar de VS voor onderdelen van voertuigen voor een waarde van 53 miljoen euro, wat 77 procent van het totaalbedrag uitmaakt. Dat is echter geen trend, die cijfers vertonen per jaar een zeer gevarieerd patroon: in 2014 ging het om 20,5 miljoen euro en in 2015 om 67,1 miljoen euro;
- het aantal vergunningen van landen binnen de EU naar Vlaanderen (de zogenoemde overbrenging) daalt eveneens opmerkelijk: van 519 in 2016 naar 423 in 2017. Ook daar neemt de waarde toe: van 27,7 miljoen euro naar 35,7 miljoen euro;
- het aantal doorvoervergunningen is in 2017 gezakt naar 16, het kleinste aantal sinds de regionalisering van de bevoegdheid. In 2016 waren er nog 23 doorvoervergunningen;
- het feitelijk gebruik van de algemene en globale vergunningen voor overbrenging naar andere EU-lidstaten is opnieuw gedaald;
- in 2017 zijn 9 vergunningen geweigerd, aangevuld met één negatief voorlopig advies. 6 van die weigeringen hadden betrekking op landen uit het Midden-

Oosten of Noord-Afrika. Er is in 2017 slechts 1 vergunning afgeleverd voor eindgebruik in de regio van het Midden-Oosten en Noord-Afrika, dit in tegenstelling tot de jaren 2014 (14), 2015 (11) en 2016 (15).

Wat het beleid betreft, meldt de minister-president dat het traditionele thematische hoofdstuk dit jaar een update bevat over de stand van zaken van de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet. De aanpassing van de wetgeving is in de voorbije periode afgerond met het decreet van 30 juni 2017 en het besluit van de Vlaamse Regering van 9 maart 2018. Daarnaast is de catch-all-interpretatierichtlijn aangepast en een service level agreement aangenomen in verband met indicatieve maximumdoorlooptijden. Beide documenten zijn als bijlage toegevoegd bij het jaarverslag. In het thematische hoofdstuk van het verslag over 2015 is al een overzicht gegeven van het proces dat werd doorlopen om tot optimalisatie te komen. Hierbij is aandacht besteed aan de verschillende aspecten van de conceptnota van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 en de uitwerking daarvan.

In het voorliggend jaarverslag wordt dieper ingegaan op de inhoud van de gedane aanpassingen. De belangrijkste aanpassing aan de wetgeving betreft zonder twijfel het doorvoerregime. Hier is een vangnetbepaling ingevoerd waardoor controle in bepaalde gevallen zonder overlading of herlading mogelijk wordt. Met de regel in het decreet wordt beoogd doorvoer te voorkomen die in strijd is met de gevallen bepaald in artikel 6 van het VN-Wapenhandelverdrag (verboden transfers), waarvan de belangrijkste de doorvoer in strijd met een multilateraal wapenembargo is. Voor bepaalde risicoloze gevallen van doorvoer met overlading of herlading is de vergunningsplicht dan weer afgeschaft.

De vangnetbepaling betreft de volgende vijf gevallen:

- er rust een wapenembargo op het land van bestemming;
- er geldt een Vlaamse algemene beperkende maatregel ten aanzien van het land van bestemming;
- de goederen zijn bestemd of kunnen bestemd zijn voor genocide, misdaden tegen de mensheid of oorlogsmisdaden;
- de doorvoer is strijdig met Belgische of Vlaamse internationaalrechtelijke verplichtingen op basis van verdragen of regimes op het gebied van non-proliferatie of ontwapening;
- de doorvoer vormt – of kan dat doen – een bedreiging voor de openbare orde of veiligheid of de wezenlijke veiligheidsbelangen van het Vlaamse Gewest en België, of van andere lidstaten van de EU, de NAVO, bevriende landen of bondgenoten.

Een tweede aanpassing is dat de verklaring van de eindgebruiker (end-user certificate) als centraal en verplicht document in de vergunningsaanvraag werd vastgelegd in de regelgeving. Het Wapenhandelbesluit verankert welke informatie en verbintenissen moeten worden opgenomen in dergelijke verklaring.

Ten derde werd de rapportering uitgebreid, wat een directe impact had op dit jaarverslag. Sinds de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet moet bijkomend worden gerapporteerd over de toegekende en geweigerde verlengingen van eerder toegekende vergunningen, de afgeleverde voorlopige adviezen en de toegekende en geweigerde schriftelijke bevestigingen van niet-vergunningsplicht.

Ook de aanpassing van de catch-all-interpretatierichtlijn en de invoering van indicatieve maximumdoorlooptijden komen in het thematische hoofdstuk aan bod. Beide documenten zijn al toegelicht op 9 mei 2017 tijdens een hoorzitting in deze commissie (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/3). De minister-president verwijst naar de toelichting die daar werd gegeven, evenals naar de informatie

opgenomen in het jaarverslag en naar beide documenten die daaraan als bijlage werden toegevoegd.

Tot slot wil hij nog de aandacht vestigen op twee flankerende maatregelen die zijn genomen om de doorlooptijden van vergunningsaanvragen te beperken. Vooreerst stelde de Vlaamse Regering in 2018 een budget van 500.000 euro ter beschikking voor de ontwikkeling van een digitaal databeheersysteem. In de begroting 2019 werd bijkomend in 200.000 euro voorzien om dit belangrijk project optimaal te kunnen uitwerken. Dit digitaal systeem zal ook dienen voor het aanvragen van vergunningen. De ontwerp- en programmeringsfase is nagenoeg afgerond. Nu volgt nog een belangrijke testfase en wordt er werk gemaakt van de transitie van de gegevens uit het huidige opvolgsysteem naar de nieuwe applicatie, die operationeel zou moeten zijn in het voorjaar van 2019 en uiterlijk in het midden van het jaar. Daarnaast zijn er aanpassingen gedaan aan het delegatiebesluit van 3 april 2014, waardoor voortaan de dossiers die echt een politieke beoordeling behoeven, aan de minister-president worden voorgelegd.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tine Soens

Tine Soens merkt op dat het vernieuwde Wapenhandeldecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/6) op 21 juni 2017 werd goedgekeurd. Ondertussen zijn ook de uitvoeringsbesluiten er. In het jaarverslag is daar terecht veel aandacht voor. De opmerkingen en bezorgdheden die zij heeft geuit bij de parlementaire besprekingen, blijven vandaag nog geldig. Zij zal, net zoals de voorbije jaren, haar tussenkomst concentreren op een aantal punten: transparantie, doorvoer, samenwerking met de relevante federale overheidsdiensten, eindgebruik en wapenembargo's. Op de concrete dossiers zal zij niet verder ingaan, want dat gebeurde al via verschillende schriftelijke vragen, die wellicht ook de redactie van dit jaarverslag hebben vergemakkelijkt.

Transparantie

De maandelijkse rapportering werd verankerd in het Wapenhandeldecreet. Helaas wordt er nog altijd wat achter de feiten aangelopen. Het laatste maandelijkse verslag dateert immers van augustus 2018. Wanneer mogen de verslagen van de voorbije maanden worden verwacht?

De vergunningen gaan over de potentiële in-, uit-, doorvoer of overbrenging. Het is de bedoeling, zoals het lid ook al lang vraagt, om ook de effectieve invoer, uitvoer, doorvoer enzovoort te rapporteren. Blijkbaar zal het digitale databeheersysteem uiterlijk medio 2019 operationeel zijn. Zal er dan vanaf medio 2019 ook over de effectieve uitvoer worden gerapporteerd?

Het Vlaams Vredesinstituut heeft, zoals decretaal bepaald, advies uitgebracht over het jaarverslag. Het lid betreurt dat het Vredesinstituut niet de gelegenheid heeft gekregen om dat advies hier mondeling toe te lichten. In dat advies wordt gepleit voor een expliciete rapportage aan het Vlaams Parlement over de rol en positie van Vlaanderen in de voorbereiding en het verloop van het reviewproces van het Gemeenschappelijk Standpunt, en over de resultaten daarvan. De huidige reviewprocedure is een opportuniteit voor Vlaanderen om de prioriteiten en uitgangspunten van het Vlaamse wapenexportbeleid te expliciteren en uit te dragen binnen het Europese kader. Het Vredesinstituut haalt daarbij twee prioriteiten aan: transparantie en informatie-uitwisseling. Wat is het standpunt van Vlaanderen en welke rol speelt Vlaanderen nu bij het reviewproces?

Doorvoer

Een van de belangrijke aanpassingen in het Wapenhandeldecreet is de aanpassing van het concept 'doorvoer'. Sinds vorig jaar kan doorvoer ook zonder overlading gecontroleerd worden. Dit staat of valt met het actief verzamelen van informatie, om na te gaan of een doorvoer zonder overlading problematisch kan zijn. Bij de doorvoervergunningen van 2017 en 2018 vroeg het lid telkens of het om doorvoer met of zonder overlading gaat. In elke vergunning betreft het een doorvoer met overlading. Voorlopig is er dus geen zichtbaar gevolg van de wijziging van het Wapenhandeldecreet. Hoe actief verzamelt de dienst Controle Strategische Goederen informatie over mogelijke problematische doorvoer zonder overlading? Hoe is de samenwerking met de douane hierbij?

Samenwerking met de relevante federale overheidsdiensten

De bedoeling was ook om tot een formeel samenwerkingsakkoord te komen met de bevoegde handhavingsinstanties, zoals de douane. Dat is tot op vandaag nog niet rond. Wat is daar de stand van zaken?

Ongekend eindgebruik

De achilleshiel van het Vlaamse wapenexportbeleid is de hoge mate van ongekend eindgebruik. Het effectief ongekende eindgebruik lag in 2017 met 21 procent weliswaar een stuk lager dan de voorgaande jaren (50 à 70 procent). Dat kan een gevolg van toeval zijn, maar het kan ook liggen aan de decretale verplichting van het eindgebruikerscertificaat. Vlaamse goederen worden vaak geïntegreerd in een groter geheel, waarbij op het moment van de beslissing voor een vergunning niet duidelijk is wie de concrete eindgebruiker zal zijn van de wapensystemen waarin de Vlaamse onderdelen geïntegreerd worden. Als een Vlaams bedrijf tijdens de duur van de vergunning informatie krijgt over de wijziging van het doel of de bestemming van de goederen, moet dat worden gemeld. Hoe vaak is dat al voorgekomen? En werden er uiteindelijk vergunningen ingetrokken of geschorst op basis van deze informatie?

In het jaarverslag wordt ook benadrukt dat het merendeel van de Vlaamse overbrenging en uitvoer naar de buitenlandse defensie-industrie gaat naar lidstaten van de EU en naar betrouwbare lidstaten van het Wassenaar Arrangement, zoals de VS. EU-lidstaten zijn gebonden aan de uitvoercriteria van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB. Hoewel ze zagezegd aan dezelfde criteria moeten toetsen, is het opvallend dat die criteria overall anders worden geïnterpreteerd en sommige lidstaten zich duidelijk niet gebonden voelen door die criteria om toch uit te voeren naar Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en andere landen van de coalitie die in Jemen bombardeert. Vlaanderen kan een wederuitvoerverbintenis vragen, ook als het gaat om overbrenging of uitvoer naar EU-lidstaten, NAVO-lidstaten of betrouwbare lidstaten van het Wassenaar Arrangement. Hoeveel keer werd die mogelijkheid al toegepast?

In het advies van het Vredesinstituut wordt gepleit voor een versterking van de Europese samenwerking in functie van de controle op het eindgebruik. Een effectief wapenexportbeleid staat of valt natuurlijk met de controle erop. Vlaanderen beschikt als kleine regio niet over veel middelen en personeel om exportcontrole te kunnen uitoefenen. Het zou het federale diplomatieke netwerk kunnen gebruiken, maar in de praktijk gebeurt dat quasi niet. Het blijft een uitdaging voor Vlaanderen om tegemoet te komen aan het ongekende eindgebruik en het blijft de achilleshiel van de Vlaamse wapenexport. Is Vlaanderen binnen de EU aan het pleiten om in te zetten op post-exportcontroles op Europees niveau?

Wapenembargo's

In het COARM onlinesysteem kunnen lidstaten nu ook bijkomende informatie met elkaar delen en hebben ze ook de mogelijkheid om een bevraging te doen over het beleid van andere lidstaten tegenover een bepaalde bestemming of over een andere kwestie in verband met wapenuitvoer. Heeft Vlaanderen al een dergelijke 'tour de table' gelanceerd en zo ja, waarover? Zo neen, is het geen mogelijkheid om dat over Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten of andere landen te lanceren? Of loopt dat al en zo ja, wat is het standpunt van Vlaanderen hierover?

Wat een mogelijk wapenembargo tegen Saoedi-Arabië betreft, herinnert de spreekster eraan dat de minister-president deze kwestie op het interfederale overleg zou agenderen om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen. Wat is de huidige stand van zaken?

2.2. Joris Poschet

Joris Poschet beaamt dat het jammer is dat het Vlaams Vredesinstituut niet de gelegenheid krijgt om het uitgebrachte advies toe te lichten. In dat instituut worden, terecht, heel wat overheidsmiddelen geïnvesteerd en daar zou dan ook maximaal gebruik van moeten worden gemaakt.

Kader

Het internationale kader wordt in dit veertiende jaarverslag toegelicht: de verschillende Europese richtlijnen, het Gemeenschappelijk Standpunt van 2008 en de Verordening van 2012, en het VN-Wapenhandelsverdrag. Daaruit blijkt dat het Wapenhandeldecreet voldoet aan de vereisten van dit kader en dat het in sommige gevallen zelfs verder gaat dan de internationale verplichtingen. Zo wordt bijvoorbeeld een vergunning geweigerd als blijkt dat er kindsoldaten in het reguliere leger worden ingezet.

Wapenhandeldecreet

Als gevolg van de door de minister-president al vermelde conceptnota werd het Wapenhandeldecreet in 2017 geoptimaliseerd. Toen werden een aantal aanpassingen doorgevoerd, zoals bijvoorbeeld de herwerking van het doorvoerregime, de introductie van vergunningsvrijstellingen bij doorvoer met overlading ingeval er sprake is van een risicoloze doorvoer en de verplichting om een verklaring van de eindgebruiker voor te leggen. In het jaarverslag moeten bovendien ook de toegekende en geweigerde verlengingen van eerder toegekende vergunningen worden opgenomen.

Er wordt een digitaal databeheersysteem opgezet. Volgens het jaarverslag moet dat begin 2019 van start gaan, al had de minister-president het over uiterlijk medio 2019. Er werd echter nog geen eindresultaat geboekt inzake de samenwerking met de handhavingsinstanties, meer bepaald met de federale douane. Wat zijn de knelpunten die meebrengen dat dit nog niet tot een goed einde is gebracht? Wat verwacht de Vlaamse Regering specifiek van de samenwerking met de douane?

Wereldwapenhandel

Een duidelijk beeld van de wereldwapenhandel is moeilijk te verkrijgen omdat heel wat landen hun gegevens niet publiek maken. Het is ook verontrustend dat er een jaarlijkse terugval is van het aantal landen die rapporteren binnen het VN-register van conventionele wapens. Zo rapporteerden in 2001 nog 124 landen en

was dit in 2017 gedaald tot slechts 34 landen. Waarom zijn steeds minder landen bereid om dit rapport neer te leggen?

Om een vlottere rapportering in het kader van het VN-Wapenhandelverdrag mogelijk te maken, werd in 2016 een soort van rapporteringssjabloon ontwikkeld. Op 16 april 2018 hadden slechts 52 van de 94 verdragsstaten een jaarverslag neergelegd. Nochtans bestaat er een juridische verplichting voor de verdragsstaten om een rapport over de toegekende in- en uitvoervergunningen neer te leggen. Ook hier dus de vraag wat daar fout loopt en wat Vlaanderen daar, uiteraard binnen het kader van het federale België, kan aan doen?

In september 2017 vond een conferentie plaats van de staten die partij zijn bij het VN-Wapenhandelverdrag. Daar werd onder meer een document goedgekeurd met mogelijke maatregelen voor een betere organisatie van de naleving van de rapportageverplichtingen. Kan de minister-president dienaangaande een stand van zaken geven? Er werd ook uitvoerig gediscussieerd over de link tussen het Wapenhandelverdrag en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. België heeft op verzoek van Vlaanderen gesteld dat het indijken van ongewettigde wapenstromen niet alleen moet worden verstaan als een strijd tegen illegale wapenhandel, maar ook als een oproep om geen vergunningen meer toe te kennen aan wapenuitvoer die de SDG's zou ondermijnen. Kan de minister-president toelichten wat er daarvan werd gerealiseerd?

Conclusie

Het Wapenhandelverslag is vrij volledig en toont duidelijk aan dat de Vlaamse wapenhandel aan vrij stringente criteria onderworpen is. De wijze waarop de Vlaamse wapenhandel gecontroleerd wordt en zich houdt aan de strenge internationale criteria – en die in sommige gevallen zelfs nog strenger toepast – mag een voorbeeld zijn voor andere landen of regio's. Ook de parlementaire controle versterkt mee de transparantie van de Vlaamse wapenhandel.

Een heikel punt blijft inderdaad de controle op het eindgebruik. Die controle is echter moeilijk omwille van de specifieke Vlaamse productie die voor systeemintegratoren bestemd is, zodat moeilijk kan worden gevolgd waar het afgewerkte product uiteindelijk wordt afgeleverd. Desondanks doet Vlaanderen, althans volgens het verslag, al het mogelijke om zicht te krijgen op de uiteindelijke eindgebruiker en de spreker moedigt aan om nog verder te gaan daarin.

2.3. Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien meldt dat zijn tussenkomst kort zal zijn, aangezien er al heel wat relevante zaken zijn gezegd door de vorige sprekers. Hij sluit inzonderheid aan bij het door beiden vermelde heikele punt van de controle op het eindgebruik. Het zicht op het eindgebruik is duidelijk verbeterd, maar het Vlaams Vredesinstituut zegt dat niet kan worden ingeschat of dat conjunctureel, toevallig of structureel is. Wat is de verklaring van de minister-president voor de betere cijfers? 21 procent ongekend eindgebruik is weliswaar nog altijd veel in het licht van de stringente wetgeving die hieromtrent, terecht, werd opgezet.

2.4. Jan Van Esbroeck

Jan Van Esbroeck stipt aan dat Vlaanderen wat vergunningen voor wapenhandel betreft al de beste leerling van de Europese klas was. Met de decretale verankering van een verbeterde en strengere rapportage, is dat nog meer het geval. De resultaten daarvan zijn ook zichtbaar: 21 procent is substantieel minder dan de cijfers van de vorige jaren. De investeringen van de Vlaamse

overheid, onder meer op het gebied van de digitalisering, zorgen mee voor die goede resultaten.

Er mag echter niet uit het oog worden verloren dat alles wat in Vlaanderen aan wapenhandel gebeurt, maar een fractie is van wat er op het Europese en het internationale vlak verhandeld wordt. Vlaanderen kan en moet een voorbeeld zijn voor Europa en kan andere landen stimuleren om hun vergunningenbeleid op dezelfde leest te schoeien.

De spreker besluit dat de Vlaamse Regering schitterend werk heeft geleverd, wat met het voorliggend jaarverslag en het advies van het Vlaams Vredesinstituut nogmaals wordt bevestigd.

3. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* dankt de aanwezige parlementsleden voor hun betrokkenheid bij deze problematiek, een betrokkenheid die ook blijkt uit het aantal ingediende schriftelijke vragen. Hij is het ermee eens dat Vlaanderen trots mag zijn op de manier waarop hier te werk wordt gegaan, onder meer wat de rapportage en de transparantie betreft. Bij de toetsing aan het Gemeenschappelijk Standpunt blijkt telkens opnieuw dat Vlaanderen een zeer goede leerling is en daarvoor ook van het Vlaams Vredesinstituut een positieve waardering krijgt. Helaas is het niet zo dat Vlaanderen altijd navolging vindt, maar het is ongetwijfeld geen toeval dat een medewerker van de dienst Controle Strategische Goederen penhouder is in de taskforce. Op die manier wordt een belangrijke rol en zelfs een voorbeeldrol gespeeld in de COARM.

Voor de maandelijkse rapporteringen is er blijkbaar administratief iets fout gelopen, want de verslagen van september en oktober zijn blijkbaar wel degelijk beschikbaar. Ze zullen zo snel mogelijk op de website worden gepubliceerd.

Met het digitale databeheersysteem zal het inderdaad in de toekomst mogelijk worden om ook de effectieve overbrenging in kaart te brengen. Dat zal nog niet meteen bij de inwerkingtreding van het nieuwe systeem het geval zijn, want er zal stap voor stap te werk worden gegaan.

Wat de betrokkenheid van de nationale parlementen bij het reviewproces betreft, bleek uit een bevraging van de lidstaten dat geen enkele lidstaat zijn parlement actief betreft bij deze gesprekken. Dat is logisch in het licht van de vertrouwelijkheid van de gesprekken. Ook de Vlaamse Regering hanteert die beleidslijn. Ook het Europees Parlement wordt overigens niet betrokken bij die gesprekken. Het Gemeenschappelijk Standpunt valt immers onder het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, waardoor de Europese Raad alleen beslist, zonder tussenkomst van het parlement.

Bij de samenwerking met de douane gaat het om een complexe aangelegenheid. Er wordt pragmatisch te werk gegaan met een opbouw van onderuit, via het opnemen van deelcomponenten in de samenwerking. Intussen is er al vaker overleg dan vroeger het geval was en zijn er afspraken gemaakt over strafrechtelijke opvolging en over risicobeheer.

Bij de Vlaamse defensie-industrie gaat het inderdaad vooral om uitvoer naar integratoren, omdat hier voornamelijk onderdelen worden geproduceerd die pas nuttig worden na integratie. Het kan bijvoorbeeld gaan om onderdelen van voertuigen die worden uitgevoerd naar integratoren die op hun beurt de goederen waarin die Vlaamse producten zijn verwerkt, uitvoeren naar een derde land. Het is heel moeilijk om zicht te krijgen op de uiteindelijke bestemming van de onderdelen en de producten. Na integratie van de onderdelen zijn die

producten vaak maar voor 5 procent Vlaams en bovendien komt het geregeld voor dat ze nog een tweede en derde keer worden geïntegreerd, wat het quasi onmogelijk maakt om het effectieve gebruik te achterhalen. De dienst Controle Strategische Goederen is zich daar uiteraard van bewust en poogt systematisch bij elke vergunningsaanvraag voor een integrator bijkomende informatie te verkrijgen over het uiteindelijke gebruik. Vaak blijkt dat echter onmogelijk, omdat de informatie nog niet gekend is of nog niet wordt vrijgegeven. Het is een uitdaging die eigen is aan de Vlaamse industrie. Er is inderdaad verbetering merkbaar, al is het nog te vroeg om te concluderen dat het om een structurele verbetering gaat.

De vraag naar een wederuitvoerverbintenis bij uitvoer naar NAVO-leden en lidstaten van het Wassenaar Arrangement wordt per dossier bekeken. De controle gebeurt dus wel degelijk, maar om hoeveel gevallen het gaat, kan hic et nunc niet worden nagegaan. Die informatie zal worden meegedeeld, zodat ze als bijlage bij het verslag kan worden gevoegd.

Een 'tour de table' gebeurt inderdaad en dat is al op diverse domeinen het geval geweest, vooral voor het beleid ten aanzien van bepaalde landen, bijvoorbeeld Egypte. Ook voor Saoedi-Arabië is dat gebeurd. De minister-president bevestigt in dit verband dat hij de opstelling ten aanzien van dat land op het Overlegcomité zal agenderen. Vorige keer werd het als agendapunt geweigerd omdat het te laat was ingediend. Hij heeft dat toen wel in de variarubriek aangekaart en gevraagd om het als formeel agendapunt van de volgende vergadering op te nemen. Uit de contacten die er al zijn geweest op het Vlaamse en het federale niveau blijkt echter dat er wellicht geen Europese consensus zal komen. De enige manier voor een embargo is nochtans een aanpak op het Europese niveau. Op het Vlaamse niveau heeft dat geen zin, want er is de facto al een embargo en bovendien zou heel de Vlaamse economie daar het slachtoffer van zijn. Landen als Zweden, Nederland en Canada weten uit ervaring hoe hard Saoedi-Arabië reageert. Vlaanderen is te klein en met zijn open economie te zwak om een embargo af te kondigen. Bovendien gebeurt dat al in de feiten, met hetzelfde effect.

Op de vraag van Joris Poschet over de SDG's zal schriftelijk worden geantwoord, zodat ook die informatie als bijlage bij het verslag kan worden gevoegd.

4. Replieken van de commissieleden en aanvullende antwoorden van de minister-president

Tine Soens vraagt of het de bedoeling is om nog een formeel samenwerkingsakkoord te sluiten met de douane en zo ja, wat is de timing daarvoor? Of blijft het bij de samenwerking die vandaag al bestaat?

Voorts merkt zij op dat niet werd geantwoord op de vraag hoe actief de dienst Controle Strategische Goederen informatie verzamelt over mogelijke problematische doorvoer zonder overlading. Het volstaat immers niet decretaal op te nemen dat controle mogelijk is, dat moet ook actief worden opgespoord om problemen te vermijden.

Heeft zij goed begrepen dat Vlaanderen in de COARM de 'tour de table' rond Saoedi-Arabië heeft geagendeerd en wat waren dan de reacties daarop? Dat een Europees wapenembargo tegen dat land een moeilijke zaak is, was vorig jaar al duidelijk. Het lid blijft van oordeel dat een Europees embargo moet worden nagestreefd, maar daarop moet niet worden gewacht om in Vlaanderen al het nodige te doen. De minister-president had het over een embargo in de feiten, maar er zijn nog altijd Vlaamse bedrijven die naar Saoedi-Arabië willen uitvoeren. In juli werd nog een vergunning geweigerd en dat toont toch aan dat er nog altijd bedrijven zijn die niet weten dat Vlaanderen niet meer wil exporteren naar

Saoedi-Arabië. Landen als Zweden en Duitsland hebben een embargo uitgevaardigd en meer en meer landen overwegen dat. Zij vraagt de minister-president dan ook om, naar de woorden van premier Michel, aan de juiste kant van de geschiedenis te gaan staan en tot een formeel Vlaams embargo te beslissen.

Joris Poschet vraagt enige verduidelijking bij het antwoord op zijn vraag over de douane. Voorts herhaalt hij zijn vraag naar de mening van de minister-president over het dalend aantal landen die rapporteren binnen het VN-register van conventionele wapens. Ook op zijn vraag naar een stand van zaken over de afspraken omtrent mogelijke maatregelen voor een betere naleving van de rapporteringsverplichting werd nog niet geantwoord.

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat de precieze verklaring voor dat dalend aantal landen niet duidelijk is. Wellicht laten de landen die afhaken hun economische belangen prevaleren op transparante rapportering. Inzake de samenwerking met de douane moet nog een aantal technisch-juridische zaken worden uitgeklaard. Een samenwerkingsakkoord zal er tijdens deze legislatuur dan ook niet meer komen. Voor de wederuitvoer bijvoorbeeld is Vlaanderen wel afhankelijk van de gegevens die door de douane worden verstrekt en voorlopig is dat nog niet gebeurd.

Wat de 'tour de table' betreft: Saoedi-Arabië is door een andere lidstaat geagendeerd. Duitsland heeft blijkbaar beslist om geen wapens meer te leveren, maar van een Duitse oproep tot een embargo heeft de minister-president geen weet. In Frankrijk en het VK zal er zeker geen embargo komen. Voorts beklemtoont hij dat er naar alle verwachting geen overeenstemming zal zijn in België. Er moet worden afgewacht wat de bespreking in het Overlegcomité zal opleveren, maar het zal hem niet verwonderen dat het federale niveau niet akkoord gaat en nog minder dat Wallonië dat ook doet. Om de zaak op het Europese niveau aan te kaarten, moet er een Belgisch standpunt zijn. Destijds is de wapenhandel in België geregionaliseerd omdat de Waalse socialisten dat wilden en zelfs met een institutionele atoombom dreigden. In het geval van Canada heeft Saoedi-Arabië meteen zeer hard opgetreden: de Saoedische gezant daar werd teruggedroepen, de Canadese ambassadeur werden uitgewezen, de handel en investeringen werden bevroren, de vluchten van Saudia naar Canada werden opgeschort en er werd bedreigd met het terugtrekken van de 12.000 studenten in Canada. Premier Justin Trudeau heeft daarop meteen zijn beslissing ingetrokken om de verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië stop te zetten. Tekenend voor zijn houding is dat hij als reactie op de moord op journalist Jamal Khashoggi verklaarde "erg bezorgd" te zijn. Vlaanderen hanteert een morele standaard en hier worden geen uitvoervergunningen verleend naar Saoedi-Arabië. Een andere houding aannemen betekent spelen met talrijke jobs in Vlaanderen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Tine SOENS
Joris POSCHET,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

COARM	Working Party on Conventional Arms Exports
EU	Europese Unie
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
SDG	Sustainable Development Goal
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
VK	Verenigd Koninkrijk
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten